

Atidus levos Simonaitytės romano „Aukštųjų Šimonių likimas“ skaitymas.

2017m., 1c

Atsakydami į klausimus cituokite, kur paranku (citas t.b.trumpos, taiklios).

Atkreipkite dėmesį, kad dažnas skyrius prasideda gamtos vaizdu, kuris nebyliai pranašauja įvykius.

Papildomi klausimai aukščiausiam įvertinimui:

1. Likimas romane minimas retai, tačiau jis yra iškalbingas kūrinio leitmotyvas. Išrašykite citatas, kur reikšmingai minimas Šimonių likimas (tarsi savarankiškas negatyvus veikėjas, kenkiantis giminei).
2. Remdamiesi 3-4 veikėjų Šimonių likimais (pasirinktinai) išsamiai pagrįskite mintį, kad Šimonių giminė pamažu degraduoja. Pasvarstykite, kas lemia tą degradaciją.
3. Nurodykite romano temą, pagrindinę mintį, bent dvi problemas.

Įžanga. Pasakojama retrospektyviu laiku: moteris grįžta į Aukštujus ir prisimena vaikystę ir pasakoja Šimonių giminės istoriją, besitęsiančią 200m.

1. Apibūdinkite pasakotoją.

Senasis bokštas įsros pakrantėje.

1. Bokštas sieja bajorų Šimonių istoriją su dabartimi. Pagrįskite šią mintį.

2. Kodėl Šimonis, užlipęs ant bokšto, vaikams vis pasakoja tą pačią legendą? Kodėl tai svarbu? **Svarbu žinoti garbingą tautos praeitį, didžiuotis ja, nes tai ugdo žmogaus orumą.**

3. Apibūdinkite Šimonių būdą. **Didžiuojas lietuviška prigimtimi, bajorystę, užstoja kenčiančius (Lidija rūpinasi būrais), Matas užstoja mušamą Dabarą: „Lietuvis neskriaudžia žmonių, neleidžia skriausti ir kitiems“**

4. Lukošius, gavęs per veidą rimbu nuo jaunojo vokiečio barono, pasiryžo atkeršyti. Kodėl? **Įžeista bajoro garbė**

Maras

1. Kuriais metais siautė maras?

2. Pagrįskite, mintį kad gamta pranašauja nelaimę.

3. Išrašykite vieną palyginimą.

4. Kas po maro iš Šimonių šeimos liko gyvi?

5. Ar galime Šimonius vadinti kilniais? Kodėl? **Priėmė keliolika našlaičių**

Išvarymas

1. Papasakokite apie nelaimingą dieną.

2. Koks Mato (ir visos giminės) būdo bruožas išryškėja mirus tėvui? **Tvirtybė, tylus kentėjimas, pamaldumas**

Ateivis Aukštujuose

1. Kokią ateiti Matui Šimoniui pranašauja epizodas apie gandrų?

2. Kokie Ašpurvio būdo bruožai lėmė, kad Matas atvėrė jam širdį?

3. Įvardinkite ir pakomentuokite meninę raiškos priemonę: „Nusišypsojo Matui Šimoniui vielties žvaigždėlė ir staiga dingo.“

Naujas gyvenimas

1. Pagrindinis romano konfliktas- konfliktas tarp dviejų kultūrų. Duokite pavyzdį, kaip jis išryškėja šioje romano dalyje (pacituokite, pakomentuokite citatą) : **„Vokietis ne ūkininkas, vokiečių ne šeiminkė“, „Vokiečiai tik bėdoje būdami tepažįsta lietuvių: kai jiems pinigų reikia.“**

Ilgesys

1. Ko slapta ilgėjosi Matas Šimonis? **Savo krašto: bokšto, ažuolo, dvaro, kapo kieme.**

2. Kaip pasikeitė Etmonas, grįžęs iš kariuomenės? Kodėl tokiu pasikeitimu nepatenkintas tėvas? **Įterpdavo vokiškų žodžių.**

Aukštujai Devyniolikto amžiuje

1. Atsakykite į klausimą, suformuluotą kūrinyje: „Kaži kodėl velnias taip labai mėgsta pasiverti į vokiečių?“

2.Įrodykite, kad šiame skyriuje yra tautosakos (t.y.sakmių) motyvų. **Sakmė pasakoja apie žmog susidūrimą su antgamtinėmis būtybėmis.**

3.Epizode apie Šimonių sodybą raskite ir išrašykite personifikaciją. **Jau iš tolo maloniai moja šulinio svirtis.**

Priekulė

1.Įrodykite, kad „Šimonių laimė yra ardoma vokiečių“. **Vokietukas nušauna Anikę.**

2.Pasakotojas sako: „Bejėgiai būrai lietuvininkai“. Prieš ką jie bejėgiai? Pakomentuokite, kaip pasireiškia ta bejėgystė? **(vokiečiu valdžią, likimą)**

3.Kuo Rauslio, suklupusio ties Prusernos kojomis, elgesys skiriasi nuo Šimonių elgesio? **Bailys, nusižemina prieš vokiečių norėdamas išvengti pelnytos bausmės.**

4.Kelintais metais Mažojoje Lietuvoje panaikinta baudžiava? **1807**

5. Kelintais metais Lietuvoje pradėta naikinti baudžiava? **1861**

Jokūbas Šimonis

1. Apibūdinkite, kuo skiriasi Jokūbas Šimonis nuo kaimyno Kupriaus? **(neine bažn- eina, teisngas,-pavydus, darbštus-tingins)**

2.Kaip suprantate pasakymą apie Kuprių: „...pirštus, kryžiais sukeitus, darbai neatliekami“ **(malda darbu nenudirbsi)**

3.Pasiremdami Danieliaus Šimonio paveikslu įrodykite, kad Šimoniai- išdidūs, save gerbią lietuvininkai. **Išdrožė mokytojui tiesą, kad lietuvišką dainą pats sukūrė, nedejavo mušamas, laikė save laisvu žmog, kuriam nereikia klausyti vokiečių vyresnybes.**

4.Kaukas- mitinė būtybė. Skaitydami romaną sužinome, kokią funkciją lietuvių pagonių tikėjime (dabar tai atsispindi tautosakoje) atlieka kaukas. Įvardinkite ją.

5.Kokios Jokūbo Šimonio savybės atsiskleidžia klausant jo pamokymo, kaip įsigyti Kauką? **Išmoningas, humoristas**

6.Kaip jūs manote, kas sunėšė turtus Šimoniams?

Tėvas ir vaikai

1.Kodėl Jokūbas nepatenkintas sūnumi Mikėliu?

2.Kodėl motina užstoja sūnų Mikėlį? Kaip jam gelbsti? **Turi turėti bent 1užtarėją, visi giminės smerkia,siunčia slapčia pinigų, nori, kad išeitų į ponus.**

Galo pradžia

1.Kaip po gaisro Jokūbas Šimonis gina, apsaugo giminės vardą? **Neleidžia skleisti gandų, kad brolis sodybą padegė. Neskundžia žandarams**

Sakytojas Anskis Šimonis

1.Kaip suprantate, ką reiškia „sakytojas“?

2.Koks tikėjimas buvo (ir yra) Mažojoje Lietuvoje ir visoje Prūsijoje?

3.Kaip ramina sąžinę Anskis? **Prisimena brolio pašaipas, kreipiasi į Dievą užtarimo: Taip turi būti, Dieve, taip?**

Skurdas

1.Kodėl tėvai nusivylė grįžusiu Mikėliu?

2.Kaip Mikėlis reaguoja į tėvo pastabas? **Šaiposi**

3.Išsamiai pakomentuokite vokiečių politinę nuostatą: „Senieji griūva į kapus, bet jaunimas turi mums priklausyti!“

Skurdo galo nematyti

1.Kodėl Krizas grįžo išgėręs? **Kad užmirštu skurda, skolas.**

2.Pakomentuokite frazeologizmą: „Žmonių liežuviai papratę iš adatos vežimą priskaldyt.“

Ruduo

1.Ką reiškė mirties patalė ištarti Anskio žodžiai: „Aš, aš!“

2. Kodėl Krizas apie tėvą mąstė: „juk ne žmogus, o angelas gali tokį kantrumą turėti“?

Kelionė į Karaliaučius

1.Kokiu tikslu Urtė važiavo į Karaliaučius?

2.Kodėl ji pakeitė savo tikslą?

3.Pakomentuokite metaforą: „Pasirodė, kad Aukštųjų duona, nors ir juoda, vis dėlto daug geresnė negu miesto baltoji.“

4.Kaip manote, ko broliui pavydi Mikėlis?

5. Kokį Šimonių giminės bruožą paveldėjusi Urtė? **Užsispyrimą, savivertę**

Žiaurusis gyvenimas

1. Kaip manote, koks likimas Urtės laukia pas Sobrius?

2. Kokios detalės, užuominos tai išduoda? **Gamta, skyriaus pavadinimas, Urtės nuojauta, sesers sapnas)**

Tarp svetimų žmonių

1. Kokia meninė raiškos priemonė: „Dar niekada nepaliestos, nežinomos, visiškai naujos stygos ėmė skambėti...Urtės krūtinėje“? Pakomentuokite.

Laimė

1. Ką Urtė turėjo omenyje sakydama: „Širdies ant liežuvio nereikia nešioti“?

Apsivalymas

Vilius neleidžia žmonai nugriauti senos klėties. Kodėl? **Primena senus laikus, kai Š buvo turtingi, laisvi, lietuvi.**

Viešnagė

1. Pakomentuokite frazeologizmo reikšmę: Girios pauštis visada į girią žiūri. **Mikėli traukia namai**

2. Ką Heincas Šimonis turėjo omenyje sakydamas: „Dėl to kiekvienas lietuvis poetas“? **Gamtos grožis skatina kurti, jautrumą, atcerti širdį**

Pasimatymas

1. Kaip manote, kodėl Mikas Sobrys, atsipeikėjęs po sutrenkimo, nesidžiaugia pamatęs Urtę? **Išdidumas, puikybė ima viršu**

2. „Pakutinę šaknelę išrovė šį vakarą Mikas Sobrys.“ Pakomentuokite.

Našlaitės likimas

Kuo Rožės likimas panašus į rašytojos levos Simonaitytės likimą?

Pavasaris

Pakomentuokite Rožės ir bjauriojo ančiuko (Anderseno pasaka) paralelę.

Anė Šimonytė

Kodėl ji nesidžiaugė pavasariu? **Ilgėjosi teviškes, gamtos**

Godas-šaknis viso pikto

Kas pražudė Etmę?

„Čia gyvena Šimoniai“

Kaip manote, ar dėl tėvo ir sūnaus mirties kaltas Vilius? Pagrįskite išsamiai.

Atidus levos Simonaitytės romano „Aukštųjų Šimonių likimas“ skaitymas.

Atsakydami į klausimus cituokite, kur paranku (citas t.b.trumpos, taiklios).

Atkreipkite dėmesį, kad dažnas skyrius prasideda gamtos vaizdu, kuris nebyliai pranašauja įvykius.

Papildomi klausimai aukščiausiam įvertinimui:

4. Likimas romane minimas retai, tačiau jis yra reikšmingas kūrinio leitmotyvas. Išrašykite citatas, kur reikšmingai minimas Šimonių likimas (tarsi savarankiškas negatyvus veikėjas, kenkiantis giminei).
5. Remdamiesi 3-4 veikėjų Šimonių likimais (pasirinktinai) išsamiai pagrįskite mintį, kad Šimonių giminė pamažu degraduoja.
6. Nurodykite romano temą, pagrindinę mintį, bent dvi problemas.

Įžanga. Pasakojama retrospektyviu laiku: moteris grįžta į Aukštujus ir prisimena vaikystę ir pasakoja Šimonių giminės istoriją, besitęsiančią 200m.

1. Apibūdinkite pasakotoją.

Senasis bokštas įsros pakrantėje.

1. Bokštas sieja bajorų Šimonių istoriją su dabartimi. Pagrįskite šią mintį.

2. Kodėl Šimonis, užlipęs ant bokšto, vaikams vis pasakoja tą pačią legendą? Kodėl tai svarbu?

3. Apibūdinkite Šimonių būdą

4. Lukošius, gavęs per veidą rimbu nuo jaunojo vokiečio barono, pasiryžo atkeršyti. Kodėl?

Maras

1. Kuriais metais siautė maras?

2. Pagrįskite, mintį kad gamta pranašauja nelaimę.

3. Išrašykite vieną palyginimą.

4. Kas po maro iš Šimonių šeimos liko gyvi?

5. Ar galime Šimonius vadinti kilniais?

Išvaymas

1. Papasakokite apie nelaimingą dieną.

2. Koks Mato (ir visos giminės) būdo bruožas išryškėja mirus tėvui?

Ateivis Aukštujuose

1. Kokią ateiti Matui Šimoniui pranašauja epizodas apie gandrus?

2. Kokie Ašpurvio būdo bruožai lėmė, kad Matas atvėrė jam širdį?

3. Įvardinkite ir pakomentuokite meninę raiškos priemonę: „Nusišypojo Matui Šimoniui vielties žvaigždėlė ir staiga dingo.“

Naujas gyvenimas

1. Pagrindinis romano konfliktas- konfliktas tarp dviejų kultūrų. Duokite pavyzdį, kaip jis išryškėja šioje romano dalyje (pacituokite, pakomentuokite citatą)

Ilgesys

1. Ko slapta ilgėjosi Matas Šimonis?

2. Kaip pasikeitė Etmonas, grįžęs iš kariuomenės? Kodėl tokiu pasikeitimu nepatenkintas tėvas?

Aukštujai Devyniolikto amžiuje

1. Atsakykite į klausimą, suformuluotą kūrinyje: „Kaži kodėl velnias taip labai mėgsta pasiverti į vokietuką?“

2. Įrodykite, kad šiame skyriuje yra tautosakos (t.y. sakmių) motyvų.

3. Epizode apie Šimonių sodybą raskite ir išrašykite personifikaciją.

Priekulė

1. Įrodykite, kad „Šimonių laimė yra ardoma vokiečių“.

2. Pasakotojas sako: „Bejėgiai būrai lietuvininkai“. Prieš ką jie bejėgiai? Pakomentuokite, kaip pasireiškia ta bejėgystė.

3. Kuo Rauslio, suklupusio ties Prusernos kojomis, elgesys skiriasi nuo Šimonių elgesio?

4. Kelintais metais Mažojoje Lietuvoje pnaikinta baudžiava?

5. Kelintais metais Lietuvoje pradėta naikinta baudžiava?

Jokūbas Šimonis

1. Apibūdinkite, kuo skiriasi Jokūbas Šimonis nuo kaimyno Kupriaus?

2. Kaip suprantate pasakymą apie Kuprių: „...pirštus, kryžiais sukeitus, darbai neatliekami“.

3. Pasiremdami Danieliaus Šimonio paveikslu įrodykite, kad Šimoniai- išdidūs, save gerbią lietuvininkai.

4. Kaukas- mitinė būtybė. Skaitydami romaną sužinome, kokią funkciją lietuvių pagonių tikėjime (dabar tai atsispindi tautosakoje) atlieka kaukas. Įvardinkite ją.

5. Kokios Jokūbo Šimonio savybės atsiskleidžia klausiant jo pamokymo, kaip įsigyti Kauką?

6. Kaip jūs manote, kas sunešė turtus Šimoniams?

Tėvas ir vaikai

1. Kodėl Jokūbas nepatenkintas sūnumi Mikėliu?

2. Kodėl motina užstoja sūnų Mikėlį? Kaip jam gelbsti?

Galo pradžia

1. Kaip po gaisro Jokūbas Šimonis gina, apsaugo giminės vardą?

Sakytos Anskis Šimonis

1. Kaip suprantate, ką reiškia „sakytojas“?

2. Koks tikėjimas buvo (ir yra) Mažojoje Lietuvoje ir visoje Prūsijoje?

3. Kaip ramina sąžinę Anskis?

Skurdas

1. Kodėl tėvai nusivylė grįžusiu Mikėliu?

2. Kaip Mikėlis reaguoja į tėvo pastabas?

3. Išsamiai pakomentuokite vokiečių politinę nuostatą: „Senieji griūva į kapus, bet jaunimas turi mums priklausyti!“

Skurdo galo nematyti

1. Kodėl Krizas grįžo išgėręs?

2. Pakomentuokite frazeologizmą: „Žmonių liežuviai papratę iš adatos vežimą priskaldyt.“

Ruduo

1. Ką reiškė mirties patalė ištarti Anskio žodžiai: „Aš, aš!“

2. Kodėl Krizas apie tėvą mąstė: „juk ne žmogus, o angelas gali tokį kantrumą turėti“?

Kelionė į Karaliaučių

1. Kokiu tikslu Urtė važiavo į Karaliaučių?

2. Kodėl ji pakeitė savo tikslą?

3. Pakomentuokite metaforą: „Pasirodė, kad Aukštųjų duona, nors ir juoda, vis dėlto daug geresnė negu miesto baltoji.“

4. Kaip manote, ko broliui pavydi Mikėlis?

5. Kokį Šimonių giminės bruožą paveldėjusi Urtė?

Žiaurusis gyvenimas

1. Kaip manote, koks likimas Urtės laukia pas Sobrius?

2. Kokios detalės, užuominos tai išduoda?

Tarp svetimų žmonių

1. Kokia meninė raiškos priemonė: „Dar niekada nepaliestos, nežinomos, visiškai naujos stygos ėmė skambėti...Urtės krūtinėje“?

Pakomentuokite.

Laimė

1. Ką Urtė turėjo omenyje sakydama: „Širdies ant liežuvio nereikia nešioti“?

Apsivalymas

Vilius neleidžia žmonai nugriauti senos klėties. Kodėl?

Viešnagė

1. Pakomentuokite frazeologizmo reikšmę: Girios pauštis visada į girią žiūri.

2. Ką Heincas Šimonis turėjo omenyje sakydamas: „Dėl to kiekvienas lietuvis poetas“?

Pasimatymas

1. Kaip manote, kodėl Mikas Sobrys, atsipeikėjęs po sutrenkimo, nesidžiaugia pamatęs Urtę?

2. „Pakutinę šaknelę išrovė šį vakarą Mikas Sobrys.“ Pakomentuokite.

Našlaitės likimas

Kuo Rožės likimas panašus į rašytojos levos Simonaitytės likimą?

Pavasaris

Pakomentuokite Rožės ir bjauriojo ančiuko (Anderseno pasaka) paralelę.

Anė Šimonytė

Kodėl ji nesidžiaugė pavasariu?

Godas-šaknis viso pikto

Kas pražudė Etmę?

„Čia gyveno Šimoniai“

Kaip manote, ar dėl tėvo ir sūnaus mirties kaltas Vilius? Pagrįskite išsamiai.